

Σειρά ποντιακῶν λαογραφικῶν ἐκπομπῶν τοῦ Συλλόγου "Ἑὸς Ποντίων"
ἀπὸ τὸν ραδ.σταθ.Μακεδονίας Ε.Ι.Ρ.

Ἑκπομπή 34η 23-5-1970

..... Σ Η Μ Α

Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι.-Λαογραφικὴ ἐκπομπὴ τοῦ Συλλόγου "Ἑὸς Ποντίων".-Καίμενο καὶ ἐπιμέλεια Στάθη Εὐσταθιάδου.-

..... σὲ μαϊνόςσυρτο ἦχο,κουδοῦνια κλπ.

Ἀντίλαλοι...ἀναμνήσεις....νοσταλγίες...καημοὶ

..... σέγγοργὸ ρυθμὸ,ἡρωϊκὸ

Ἀθάνατοι ποντιακοὶ θρύλοι καὶ παραδόσεις

..... τὸ σῆμα οβῆνει

Ο.- Στὸν ποντιακὸ ἑλληνισμό τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου εἶναι ἀφιερωμένη ἡ σημερινή μας ἐκπομπή.

..... λύρα σὲ ὑπόκρουση

Ἄγρια καὶ σκοτεινὴ ἡ πέρα ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντο θάλασσα.Τὰ δαιμονισμένα κύματά της σκορποῦσαν δέος καὶ ἀπελπισία στοὺς παραβοκῦρδες,ποὺ ὀνειρεῦονταν νὰ ταξιδέψουν πρὸς τὰ ἐκεῖ.Δέν ἦταν μόνον οἱ Συμπληγάδες στὸ στόμιο τῆς Προποντίδος,ποὺ ἀποτελοῦσαν φοβερὸ κίνδυνον.Ἦταν πρὸ παντός οἱ φουρτοῦνες τῆς θάλασσας,ποὺ δέν δεχόταν καράβια στὰ νερά της.Χιλιάδες θαλασσομάχοι γυρνοῦσαν ἀπελπισμένοι πίσω,γιατὶ ἡ θάλασσα παρέμενε ἀνένδοτη στὴν ἄρνησή της νὰ δεχθῇ ξένους.Ἔτσι,ἡ Μαύρη θάλασσα ἀνομάσθηκε Ἀξενος,ἀφιλόξενος Πόντος.

Καὶ ὅμως,τὸ ἑλληνικὸ δαιμόνιο δέν μποροῦσε νὰ ἡσυχάσῃ.Τὸ δέος τῆς Μαύρης θάλασσας πρέπει νὰ κατανικηθῇ.Πρέπει ὁ Ἀξενος Πόντος νὰ γίνῃ Εὐξείνος,φιλόξενος Πόντος.Ἔτσι,οἱ Ἕλληνες θαλασσομάχοι ἐξουδετεροῦν τὰ ἄγρια κύματα.Τὰ ἑλληνικὰ καράβια διαπερνοῦν τίς Συμπληγάδες καὶ ἀράζουν στὶς ἀκροθαλασσίδες τοῦ Πόντου.Τὸ ἄγριο περιβάλλον σιγά-σιγά ἐξημερώνεται.Τὰ δαιμονισμένα κύματα τῆς Μαύρης θάλασσας ὑποχωροῦν.Τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου τώρα λάμπουν ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸ φῶς.Ἑλληνικοὶ μῦθοι καὶ θρύλοι ταξιδεύουν τώρα ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντο μέχρι τὸν Καύκασο,πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα τοῦ Εὐξείνου Πόντου.
..... ἡ λύρα σταματᾷ

Ἀπὸ τὸν 8ο πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα ἀρχίζει ὁ ἀποικισμὸς τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀπὸ Ἕλληνες.Πρώτη ἑλληνικὴ ἀποικία ἡ Σινώπη

Βρίσκεται υπό δυτικώτερο σημείο τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Οἱ Σινωπαῖοι μέ τῇ σειρά τους ἰδρύουν πόλεις καί κωμοπόλεις καί χωριά σέ ὅλο τό μήκος τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου πρός ἀνατολάς. Οἱ ἀποικίες τῆς Σινώπης ἰδρύουν ἄλλες ἀποικίες. Καταφθάνουν ἔπειτα τόν 7ο, 6ο καί 5ο αἰῶνα πρό Χριστοῦ, ἀλλά καί μετέπειτα, καί ἄλλοι Ἕλληνες ἀπό τήν κυρίως Ἑλλάδα καί ἰδρύουν καινούργιες ἀποικίες ἡ ἐνισχύουν τίς ἤδη ὑπάρχουσες.

Ἀπό τῇ Σινώπῃ ὡς τήν θέσιν "Λιμάν", πού εἶναι τό μήκος τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἰδρύθησαν σημαντικές πόλεις, ὅπως ἡ Ἀμισός, Οἰνὸη, τὰ Κοτύωρα (Ὀρτοῦ), Κερασσοῦντα, Τραπεζοῦντα, ^{Τριπολι κλπ.} ἀλλά καί διάφορες σκουδαῖες κῶμες καί πολίχνες, ὅπως ἡ Φάτσα, Πουλαμτζάκη, τὰ Πλάτανα, Ριζαίου, ~~Βαλκ~~ Σούρμενα κλπ. Παραλείπομε τήν μνημόνευσιν πάρα πολλῶν χωριῶν πού βρίσκονται καί αὐτῶν στά παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἡ σέ ἀπόσταση τό πολύ πέντε χιλιομέτρων ἀπό τῇ θάλασσᾳ, ὅπως, π.χ., τὰ χωριά τοῦ Ὀφωας.

Οἱ Ἕλληνες τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀνέπτυξαν σπουδαία δραστηριότητα. Διετήρησαν τοὺς δεσμοὺς τους μέ τήν μητροπολιτική Ἑλλάδα. Κράτησαν πιστά τίς ἐθνικὰς παραδόσεις.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Οἱ ξένες φυλές πού βρίσκονταν στά παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἡ καί παρά μέσα στήν ἐνδοχώρα γρήγορα ἐξελληνίσθησαν. Οἱ Ἕλληνες ἀξιοποίησαν τόν τόπο. Ἰδρυσαν σκουδαῖα ναυπηγεῖα. Ἦταν ξακουστό τό μεγάλο ναυπηγεῖο τῆς Κερασσοῦντος. Τό θαλάσσιο ἐμπόριο ἤμαζε στά παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου σέ ὅλη τῇ διάρκεια τῶν αἰώνων. Ἡ Ἀμισός, τὰ Κοτύωρα, ἡ Τραπεζοῦντα καί οἱ λοιπές πόλεις καί κωμοπόλεις στά παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀποτελοῦσαν σκουδαῖα κέντρα διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου. Μεγάλες ποσότητες διαφόρων ἀγαθῶν μετεφέροντο ἀπό τόν Πόντο στήν Ἑλλάδα. Οἱ ἐμπορικές συναλλαγές μεταξύ Ἑλλήνων τοῦ Πόντου καί τῆς κυρίως Ἑλλάδος δέν σταμάτησαν ποτέ. Στά λιμένα τοῦ Πόντου κατέφθαναν καράβια ἀπό τήν Ἑλλάδα. Ἐφερναν ἐμπορεύματα, φόρτωναν ἐμπορεύματα. Ἔτσι, οἱ μεταξύ τῶν Ἑλλήνων ὑπάρχοντες ἱεροὶ δεσμοί

έσφυρηλατούντο κατά τήν διάρκεια τών αιώνων. Τήν επικοινωνία τούτη μαρτυρεῖ κατά τρόπο ἀνάγλυφο τό ἐπόμενο ποντιακό τραγούδι, πού ἀνάγεται στους τελευταίους βυζαντινούς αιώνες.

Ἐνα καράβι κρητικό ἄραξε σ' ἕνα λιμάνι τοῦ Πόντου. Σιῖρτησε ἡ καρδιά τοῦ Ποντίου σάν τό εἶδε καί ἀνεφώνησε:

Καραβοκύρη Κρητικέ, πάρε κι' ἐμέ γραμματικό.

• • • • • ΑΥΡ - ΤΡΑΓ • • • • •

Ὁ ἀποικισμός τών παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἀπό Ἑλλήνας στάθηκε φωτεινό ὄροσημο στήν ἱστορική πορεία τοῦ ἔθνους. Ἀπό τά παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου ἐξώρμησαν οἱ Ἕλληνες καί σέ ἐνδότερες περιοχές τοῦ Πόντου, ὅπου ἱδρύσαν στους μεταγενέστερους αἰῶνες σημαντικές πόλεις καί χωριά, ὅπως τήν Ἀργυρούπολη, Νικόπολη καί ἄλλες.

Ἐπρόκειτο ὁ Πόντος νά καίξῃ σημαντικώτατο ρόλο κατά τήν βυζαντινὴ περίοδο. Στάθηκε ἀπόρροη ἑλληνικό φρούριο στά βάρη τῆς Ἀνατολῆς. Οἱ γενναῖοι Πόντιοι ἀκρῖται παρέμειναν ἀσώλητοι φρουροί στίς πύλαι ἀκραῖες ἀπάλξεις τοῦ Βυζαντίου. Ἡ ποντιακή μοῦσα δέν ὀά παύσῃ νά φάλ-λη τήν αἰώνια δόξα τους.

• • • • • ΑΥΡ - ΤΡΑΓ • • • • •

Καί κατά τήν περίοδο τῆς Αὐτοκρατορίας τών Κομνηνῶν - 1204 ἕως 1461 - ὁ ἑλληνισμός τών παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου προσέφερε πάρα πολλά γιά τήν ἱσχυροποίηση τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζοῦντος, γιά τήν κοινωνική καί οἰκονομική πρόοδό της.

Οἱ Κομνηνοὶ βασιλεῖς εἶχαν πλήρη συνείδηση τῆς σημασίας, πού εἶχε ἡ ἐξέλιξη καί πρόοδος τῆς ζωῆς στά παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἐπεδείκνυαν ἔτσι ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον πρὸς τοῦτο.

• • • • • ΑΥΡ - ΤΡΑΓ • • • • •

Καί ἐπὶ Τουρκοκρατίας ὁ ποντιακός ἑλληνισμός τών παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καθὼς καί τῆς ἐνδοχώρας, ἔπαιξε σημαντικώτατο ρόλο γιά τήν διατήρηση καί συνέχιση τών ἐθνικοθρησκευτικῶν παραδόσεων τοῦ Γένους. Ὁ κατακτητής, θέλοντας νά ἐκμεταλλευθῇ τήν ἀξιοσύνη τών Ἑλλήνων σέ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς, ἀναγκαζόταν νά παραχωρήσῃ σ'

αὐτοὺς διάφορα προνόμια. Ἡ περιορισμένη αὐτῇ ἐλευθερία τῶν Ἑλλήνων ἦταν ὥστε ὅσο ἀρκετὴ, γιὰ νὰ τοὺς ἐξασφαλίσῃ τὴν ἐθνικὴ ἐπιβίωση.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Πρέπει νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἀπὸ τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου οἱ Ἕλληνες δὲν ἐξώρμησαν μόνον πρὸς τὰ ἐνδοτέρα αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς παραλιακὰς περιοχὰς τῆς Ρωσίας, Βατοῦμ, Σοχοῦμ κλπ., στὰ βορειοανατολικά δηλαδὴ παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ὅπου ἵδρυσαν ἑλληνικὰ κέντρα, πόλεις καὶ χωριά. Τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα τῶν Ποντίων θαλασσομάχων ἔδωσε καὶ στὶς περιοχὰς αὐτὰς τὴ λάμψη του.

. ΛΥΡ - ΤΡΑΓ

Ἀγαπητοὶ ἀκροαταί, ὁ Σύλλογος "Φάρος Ποντίων" ἀφιέρωσε τὴ σημερινή του ἐκπομπή στὸν ποντιακὸ ἑλληνισμό τῶν παραλίων τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Τόνισε τὴν σημασία τῆς ἱστορικῆς του πορείας διὰ μέσου τῶν αἰώνων.

Κοντὰ σας καὶ πάλι τὴν ἐρχόμενη ἐβδομάδα τὴν ἴδια μέρα καὶ ὥρα.

. Σ Η Μ Α

... σὲ μακρόσυρτο ἦχο, μουσοῦνι κλπ. καὶ ἀκολούθως κανονικὸ σῆμα....

Μετεδόθη ἡ λαογραφικὴ ἐκπομπή "Ποντιακοὶ ἀντίλαλοι" τοῦ Συλλόγου "Φάρος Ποντίων". -Κείμενο καὶ ἐπιμέλεια Στάθη Εὐσταθιάδη.

. πὸ σῆμα σβήνει